Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 530939

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	30 december 2009
Kadaster deel/nr	82964/161

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Rotterdam	Rotterdam	Zuid-Holland

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Rotterdam	

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Rotterdam	S			5284

*Omschrijving***

Inleiding

Het voormalige BOUWCENTRUM, is het eerste kantoor- en tentoonstellingsgebouw van het Nederlandsch Bouwcentrum, het informatiecentrum voor leken en vakmensen over bouwproducten en rationele bouwmethoden. Intensief gedocumenteerde voorlichting over de ontwikkelingen in de bouwtechniek was voor de wederopbouw van Nederland van groot belang. De expositieruimten waren bedoeld voor allerhande bouwmaterialen zoals kunststeen, keramische producten, bindmiddelen, glas, hout, ijzer en staal, chemische producten, non-ferro metalen, vezelstoffen natuursteen en er was een ruimte voor buitenlandse deelname.

Uit expositie-technische en stedenbouwkundige overwegingen is gekozen voor een plattegrond bestaande uit een regelmatige zestienhoek en werden geen ramen in de buitenwanden aangebracht. In plaats van kunstlicht vond daglichttoetreding plaats van boven midden in het gebouw door de schotelvormige dakconstructie, gedragen door 8 kolommen, en een diameter van 32 meter. Gesloten door een omlopende lichtkrans. Dit zorgde voor direct en indirect licht door de gehele expositieruimte. Het licht weerkaatste tegen de holle onderzijde van de schotel en naarmate de vloeren hoger zijn, is deze minder breed waardoor het licht zelfs op de begane grond viel.

De plannen voor het Nederlandsch Bouwcentrum waren vrij snel na het verwoestende bombardement van 14 mei 1940 gemaakt. De architect J.W.C. Boks bouwde tussen 1946 en 1948 een inventief gebouw met gebruikmaking van eenvoudige materialen. Op 18 mei 1949, de Opbouwdag (de jaarlijkse viering van de wederopbouw in Rotterdam), werd het Bouwcentrum door koningin Juliana geopend.

Het Bouwcentrum is gelegen op een terrein, schuin tegenover het Centraal Station, tussen de Diergaardesingel, het Weena en het Kruisplein. Oorspronkelijk lag de hoofdingang van het Bouwcentrum aan de Vitruviusstraat. Nu is dit een klein omsloten plein. Het Bouwcentrum stond een tijdlang in het open veld naast de gespaarde oude bebouwing aan de brandgrens van de binnenstad en in het zicht van het Groothandelsgebouw. Tegenwoordig ligt het gebouw ingeklemd tussen een aantal hoge gebouwen aan het Kruisplein, de latere uitbreidingen van het Bouwcentrum in de jaren vijftig en zestig. Het plein en de entree van het Bouwcentrum is vanaf het Kruisplein te bereiken via een onderdoorgang.

Door de enorme nationale en internationale belangstelling voor het Bouwcentrum volgde in 1955-1956 een uitbreiding door J.W.C. Boks aan het Weena (met een metselwerkreliëf van de amerikaanse kunstenaar Henry Moore). Hiervoor werd een rechthoekige bouwmassa middels een tussenlid van twee verdieping aan de cirkelvormige plattegrond van het Bouwcentrum verbonden. In 1991 zijn de gevels van dit gebouw dusdanig gewijzigd dat het oorspronkelijke karakter is aangetast. In 1967-1970 volgde nog een uitbreiding aan het Kruisplein door J.W.C. Boks i.s.m. W.Eijkelenboom & A. Middelhoek. Deze gebouwen vallen buiten de bescherming.

In de zestienhoekige onderbouw van de centraalbouw zijn nieuwe vensters aangebracht in het oorspronkelijke stramien van het metselwerk. De gevelvlakken zijn ingevuld met nieuw metselwerk en nieuwe vensters. De entree aan de Diergaardesingel (westgevel) is dichtgezet. De oorspronkelijke verticale muur is gewijzigd in een schuine muur en de entree en trapopgang zijn verdwenen. In 2000 is de centraalbouw door Schiller Architecten verbouwd/ gerenoveerd.

Omschrijving

Het BOUWCENTRUM bestaat uit een kantoor- en tentoonstellingsgebouw op een zestienhoekige plattegrond met aan de oostzijde een brede uitbouw en aan de westzijde twee segmentvormige uitbouwen met een tussenlid. Het gebouw bestaat uit vier bouwlagen waarvan de bovenste voor de lichttoetreding is bedoeld.

Het gebouw bestaat uit een zestienhoekige gesloten onderbouw met een kleinere bovenbouw bestaande uit een krans van glas onder een schoteldak. De paddenstoelachtige constructie van betonnen spanten zijn in het exterieur zichtbaar. In de onderbouw zijn dit de zestien ribben van de gesloten gevelwand en in de bovenbouw de zestien luchtbogen.

De ruimte tussen de betonnen kolommen is in de onderbouw ingevuld met metselwerk, oorspronkelijk in sierverband gemetseld om de niet-dragende functie te benadrukken. In de bovenbouw is een invulling met glas aangebracht.

De hoofdentree bevindt zich aan de oostgevel van het gebouw en bestaat uit een getrapte aanbouw ter hoogte van de eerste en tweede bouwlaag. De entree is te bereiken middels enkele traptreden. De uitbouwen aan de westgevel van het gebouw beslaan de eerste en tweede bouwlaag en bestaan uit hoge zalen. Hiertussen een lagere bouwdeel waar zich oorspronkelijk het café- restaurant bevond.

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024

In het interieur is het betonskelet zichtbaar. Langs de wanden van de begane grond, de eerste en tweede verdieping bevinden zich brede galerijen met ver overkragende vloeren (7 meter) voor exposities, met daarlangs looppaden. In de kern bevinden zich over drie bouwlagen de expositieruimten. In het centrum liggen verschillende vloeren, welke ten opzichte van de galerijen op verschillende hoogte liggen. De hoogteverschillen zijn bedoeld voor de ruimtewerking en de overzichtelijkheid van de grote ruimte. Onderling zijn de vloeren en galerijen door trappen verbonden met steeds een klein aantal treden. De bovenste galerij is via drie bruggen met de centrumvloer verbonden. Het schotelvormige dak wordt opgetild door een krans van glas, die voor toetreding van het daglicht zorgt. De lichtkoepel bestaat uit 1025 in gewapend beton gevatte glastegels.

In de aanbouwen zijn de kantoorruimten voor directie en administratie gevestigd. Ook bevinden zich hier diverse ruimten voor verlichting, onderzoek en documentatie, leeszaal, vergaderzaal en een lezingenzaal met balkon. Oorspronkelijk bevond zich op de begane grond, diametraal tegenover de hoofdingang, een café-restaurant met buiten een zomerterras.

Waardering

Het BOUWCENTRUM, bestaande uit het zestienhoekige kantoor- en tentoonstellingsgebouw van het Nederlandsch Bouwcentrum, gebouwd in 1946-1949 en ontworpen door J.W.C. Boks, is een evidente mijlpaal in de ontwikkeling van de architectuur en bouwtechniek in Nederland uit de periode 1940-1958. Het Bouwcentrum is van belang vanwege:

- de cultuurhistorisch waarden, als typerend wederopbouw toonbeeld: al tijdens de bezetting werd besloten dat dit nieuwe informatiecentrum over bouwen en wonen in Rotterdam (als centrum van de Wederopbouw) moest worden gerealiseerd. Het Bouwcentrum had zijn bekendheid in binnen- en buitenland deels te danken aan het ronde expositie- en tentoonstellingsgebouw. Een representatief gebouw voor het gehele Nederlandse bouwwezen en zijn grote mogelijkheden;

- de architectuurhistorische waarden, vanwege het ingenieus ontwerp met een hoge architectonische kwaliteit;

- de architectuurhistorische waarden, als een voorbeeld van Shake-hands architectuur waarin een compromis is gesloten tussen traditioneel en modern. Het traditionele baksteen is modern toegepast en het beton expressionistisch vormgeven;

- de architectuurhistorische waarden, als eerste object dat ontworpen werd door de architect J.W.C. Boks ten behoeve van het Nederlandsch Bouwcentrum;

- de stedenbouwkundige waarden, omdat het ronde gebouw eind jaren veertig een van de eerste nieuwe gebouwen na het bombardement in 1940 is.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Cultuur, gezondheid en wetenschap	Welzijn, kunst en cultuur	Tentoonstellingsgebouw